

KIRJALLINEN KYSYMYS 296/2014 vp

Ulkomailla toimivien suomalaisten koulujen toimintaedellytyksien turvaaminen

Eduskunnan puhemiehelle

Espanjan Aurinkorannikolla Fuengirolassa on vuodesta 1991 lähtien toiminut yksityinen suomalainen koulu, jota ylläpitää Aurinkorannikon suomalaisen koulun kannatusyhdistys ry. Kyseessä on suurin ulkomailla toimiva suomalainen koulu, jossa opiskelee noin 300 oppilasta. Sillä on virallinen asema Espanjassa sekä todistuksenanto-oikeus, ja se saa oppilaskohtaista valtionapua Suomesta. Oppilaat palaavat Suomeen jatko-opintoihin ja suorittamaan asevelvollisuuttaan pääsääntöisesti aina.

Kannatusyhdistys on saanut vuosittain noin kaksi miljoonaa euroa valtionavustusta, minkä lisäksi se perii oppilailta noin 2 000 euron lukuvuosimaksun. Opetus- ja kulttuuriministeriö aloitti vuonna 2012 koulua koskevan laajan selvityksen, jonka pohjalta valtionosuus poistettiin sellaisilta oppilailta, jotka asuvat pysyvästi ulkomailla. Tämä rikkoi 20 vuotta voimassa olleen käytännön tuen osalta. Uusi tulkinta voi vaikeuttaa jatkossa myös esimerkiksi Moskovan ja Pietarin suomalaisten koulujen toimintaa.

OKM:n päätöksen vuoksi Aurinkorannikon suomalainen koulu on anonut 18.3.2014 koulu-

tuksen järjestämisluvan muuttamista siltä osin, että tilapäisyysmaininta poistettaisiin. Tällöin vaatimus oppilaan Suomen kansalaisuudesta olisi riittävä tuen edellytys.

Suomen kielen ja kulttuurin säilyttämistä on pidetty perinteisesti tärkeänä tavoitteena myös ulkосуomalaisten yhteisöjen kohdalla. Kielitaitoisina ja kansainvälisyyttä saaneina näiden yhteisöjen jäsenillä on myös potentiaali hyödyttää tulevaisuudessa Suomea moninkertaisesti heidän koulunsa saamaan valtionapuun verrattuna. Viime vuosina suomalaiset yritykset ovat arvioineet esimerkiksi juuri espanjan ja venäjän kielen osaajien tarpeen kasvavan lähivuosina työmarkkinoilla.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo toimia turvataksseen ulkomailla toimivien suomalaisten koulujen toimintaedellytykset myös jatkossa?

Helsingissä 11 päivänä huhtikuuta 2014

Pia Kauma /kok

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Herra puhemies, olette toimitanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Pia Kauman /kok näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 296/2014 vp:

Miten hallitus aikoo toimia turvataksseen ulkomailla toimivien suomalaisten koulujen toimintaedellytykset myös jatkossa?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Myöntämällä Aurinkorannikon suomalaisen koulun kannatusyhdistykselle ja muille ulkomailla toimiville opetuksen järjestäjille opetuksen järjestämisluvan ja siihen liittyvän rahoituksen sekä oikeuden periä kohtuullisia oppilasmaksuja, valtio on taannut niille erinomaiset toimintamahdollisuudet, jota on tapauskohtaisesti vielä täydennetty ylimääräisillä valtionavustuksilla. Ministeriön yhdistykseltä saamien tietojen mukaan kannatusyhdistys on kuitenkin oman toimintansa seurauksena ajautunut taloudellisiin ongelmiin muista syistä jo ennen mainittua takaisinperintän uhkaa.

Opetus- ja kulttuuriministeriö on tarkastussuunnitelmansa mukaisesti suorittanut Aurinkorannikon suomalainen koulu ry:n toimintaa ja taloutta koskevan opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisen valtionosuustarkastuksen. Tarkastuskertomus on valmistunut 27.2.2014. Valtionosuuksia koskeva tarkastus on kohdistunut Aurinkorannikon suomalaisen koulun vuosiin 2009—2011. Sisäisen tarkastuksen yksikkö esittää, että opetus- ja kulttuuriministeriö ryhtyy tarkastuskertomuksen johdosta toimenpiteisiin sekä tarkastuskertomuksessa esitettyyn perusteettoman edun takaisinperintään ope-

tus- ja kulttuuriministeriön rahoituksesta annetun lain 62 §:n 1 momentin mukaisesti. Tarkastuksessa on tullut esille, että Aurinkorannikon suomalaisen koulun kannatusyhdistys ry:n Aurinkorannikon suomalaisen koulun osalta ei ole noudatettu koulutuksen järjestämislupia. Tarkastuskertomuksen mukaan järjestämislupien oppilaita ja opiskelijoita koskevat ehdot Suomen kansalaisuudesta ja tilapäisestä ulkomailla asumisesta eivät kaikkien osalta ole täyttyneet.

Opetuksen järjestämislupa ei ole yhdenkään ulkomailla sijaitsevan valtionosuutta saavan koulun osalta koskenut pysyvästi ulkomailla asuvia. Aiemmin tästä säädettiin suoraan laissa (Laki ulkomailla toimivasta peruskoulua vastaavasta yksityiskoulusta), sittemmin koulutuslainsäädännön kokonaisuudistuksen jälkeen vuodesta 1998 kaikissa ulkomaankouluja koskevissa perusopetuksen ja lukiokoulutuksen järjestämisluvissa. Ulkomaankoulut on alun perin tarkoitettu toimimaan tukena ulkomaan viennin kasvussa ja se on tarkoitettu sellaisille perheille, joiden ulkomailla asumisen syy on työperäistä ja projektiluontoista. Nimenomaisena tarkoituksena on ollut helpottaa lasten palaamista kotimaan peruskouluun. Mahdollinen muutto Suomeen korkeakouluopintojen tai varusmiespalveluksen takia ei vaikuta arvioon siitä, onko henkilö lain mukaan ulkomailla pysyvästi vai tilapäisesti asuva. Esimerkiksi varusmiespalvelus on velvollisuus, joka määräytyy Suomen kansalaisuuden, iän ja sukupuolen mukaan, eikä se ole riippuvainen henkilön asuinpaikasta tai kotikunnasta.

Tarkastuksen aikana kerättyjen tietojen mukaan koulussa on oppilaita, joilla ei ole vuosiin ollut kotikuntaa Suomessa. Noin puolella sellaisista oppilaista, joiden osalta kotikuntalain tarkoittama tilapäisen ulkomailla asumisen määri-

telmä ei täyty, ei ole yli seitsemään vuoteen ollut kotikuntaa Suomessa. Merkittävällä määrällä näistä oppilaista kotikuntaa Suomessa ei ole ollut yli kymmeneen vuoteen tai milloinkaan. Opetus- ja kulttuuriministeriössä selvitetään parhailaan, onko Aurinkorannikon suomalaisen koulun kannatus yhdistys ry saanut perusteetonta etua, jonka vuoksi ministeriön on määrättävä liikaa maksettu määrä palautettavaksi. Tehdyn arvioinnin perusteella ministeriössä valmistellaan asiaa päätös mahdollisimman pian.

Pysyvästi ulkomailla asuvien tulee osallistua asuinmaansa opetusjärjestelmän mukaiseen opetukseen ja koulutukseen. Toistaiseksi ei ole katsottu valtion velvollisuudeksi huolehtia kaikkien ulkomaille asumaan muuttaneiden suomalaisten peruskoulutuksesta ja muista peruspalveluista, vaan niiden osalta tulee ensisijaisesti tukeutua asuinmaan palveluihin, kuten vastavuoroisesti toimitaan Suomeen muuttaneiden ulkomaan kansalaisten osalta. Suurin osa ulkomailla asuvista oppivelvollisuusikäisistä suomalaisista osallistuukin asuinmaansa järjestämään opetukseen ja tukeutuu samalla esimerkiksi suomalaiseen verkko-opetukseen ja saatavilla oleviin itseopiskelumateriaaleihin.

Ulkomaankoulujen opetuksen järjestämislupaa koskeva muutoshakemus on ministeriössä käsittelyssä. Asiaan arvioidaan liittyvän yhtä tapaista laajempia vaikutuksia ja se on toistaiseksi kesken. Luvan muuttaminen esitetyllä tavalla koskemaan kaikkia ulkomailla asuvia Suomen kansalaisia irrottaisi opetuksen järjestämislupien myöntämisperusteen niiden alkuperäisestä tilapäisen ulkomailla asumisen tukemisen tarkoituksesta. Luvan muuttaminen yhden hakijan kohdalla merkitsisi tosiasiallista tarvetta muuttaa lupia myös muiden ulkomaan koulujen osalta. Tämän lisäksi lupien myöntämisen edellytyksiä tulisi uudelleen harkita myös niiden maiden osalta, joissa toistaiseksi ei ole valtionosuuden piirissä olevia suomalaisia kouluja. Tiedusteluita ministeriöön on saapunut useasta Euroopan maasta, mutta myös muista maanosista, joihin on muuttanut perheitä Suomesta. Tilapäisen asumisen edellytyksestä luopumiseen ja suomalaisen valtionvaroin toimivan peruskouluverkon merkittävään laajentumiseen ulkomaille edellyttäisi nykyistä huomattavasti enemmän määrärahoja, mitä ei voida pitää nykyisessä julkisen talouden tilanteessa tarkoituksenmukaisena.

Helsingissä 7 päivänä toukokuuta 2014

Opetus- ja viestintäministeri Krista Kiuru

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Herr talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spörsmål SS 296/2014 rd undertecknat av riksdagsledamot Pia Kauma /saml:

Hur tänker regeringen förfara för att säkerställa verksamhetsförutsättningarna för finländska skolor i utlandet också i fortsättningen?

Som svar på detta spörsmål anför jag följande:

Staten har genom att bevilja understödsföreningen för Solkustens finska skola (Aurinkorannikon suomalaisen koulun kannatusyhdistys ry) och andra utbildningsanordnare i utlandet tillstånd och finansiering för anordnande av utbildning samt rätt att uppbära skäliga elevavgifter, garanterat dem utomordentliga verksamhetsmöjligheter, som ännu i en del fall har kompletterats med extra statsbidrag. Enligt de uppgifter som ministeriet fått av understödsföreningen har föreningen på grund av andra orsaker, som en följd av den egna verksamheten, hamnat i ekonomiska svårigheter redan innan nämnda risk för återkrav.

Undervisnings- och kulturministeriet har i enlighet med sin granskningsplan genomfört en granskning av statsandelarna enligt lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverksamhet, som gäller Solkustens finska skolas verksamhet och ekonomi. Granskningsrapporten blev klar den 27 februari 2014. Granskningen av statsandelarna har gällt den finska skolan på Solkusten åren 2009—2011. Enheten för intern granskning föreslår att undervisnings- och kulturministeriet vidtar åtgärder på basis av granskningsrapporten och enligt 62 § 1 mom. i lagen om finansiering av undervisnings- och kulturverk-

samhet återkräver den grundlösa förmånen som framgår ur rapporten. I granskningen har det framkommit att understödsföreningen rf för den finska skolan på Solkusten, för den finska skolans del, inte har iakttagit tillstånden för anordnande av utbildning. Enligt granskningsrapporten har anordningstillståndens villkor om elevers och studerandes finska medborgarskap och tillfälligt boende utomlands inte för allas del uppfyllts.

Tillstånden för anordning av utbildning utomlands har inte för någon skola som får statsandelar gällt personer som permanent bor utomlands. Tidigare stadgades om detta direkt i lagen (lagen om utomlands verksam privat skola som motsvarar grundskolan), sedan efter totalrevideringen av utbildningslagstiftningen från och med 1998 i alla tillstånd för anordnande av grundläggande utbildning och gymnasieutbildning utomlands. Utlandsskolorna har från början varit avsedda som stöd för exporttillväxten och avsedda för barnfamiljer, vilkas utlandsboende är arbetsrelaterat och projektbetonat. Syftet har uttryckligen varit att underlätta barnens återkomst till grundskolan i hemlandet. En eventuell flyttning till Finland på grund av högskolestudier eller militärtjänst inverkar inte på bedömningen av om en person enligt lagen bor stadigvarande eller tillfälligt utomlands. Till exempel militärtjänst är en skyldighet som bestäms av medborgarskap, ålder och kön, och är inte beroende av personens bostad eller hemkommun.

Enligt data som insamlats under granskningen finns det i skolan elever som inte har haft en hemkommun i Finland på många år. Ungefär hälften av de elever som inte uppfyller definitionen om tillfälligt boende utomlands enligt lagen om hemkommun har inte haft någon hemkom-

mun i Finland på över sju år. En stor del av dessa elever har inte haft en hemkommun i Finland på över tio år eller aldrig. I undervisnings- och kulturministeriet utreder man som bäst om understödsföreningen för den finska skolan på Solkusten har fått en grundlös förmån, vilket betyder att ministeriet måste fatta beslut om återkrav av den summan. På basis av den bedömning som görs förbereder ministeriet ett beslut så fort som möjligt.

De finländare som stadigvarande bor utomlands ska delta i den undervisning och utbildning som landets utbildningssystem erbjuder. Hittills har man inte ansett det vara statens skyldighet att sörja för den grundläggande utbildningen och andra bastjänster för alla finländare som flyttat utomlands, utan de bör stöda sig på landets service, liksom man på motsvarande sätt gör i Finland för de utlänningar som flyttat hit. Det gör också största delen av finländarna i läropliktsålder som bor utomlands; de deltar i den utbildning som landet där de bor ordnar och har samtidigt som stöd till exempel finsk nätundervisning och självstudiematerial som finns tillgängliga.

En ansökan om ändring som gäller tillstånd för anordnande av utbildning utomlands är under behandling i ministeriet. Man bedömer att ärendet har mer omfattande inverkan än på detta enda fall och ärendet är tills vidare på hälft. Att ändra anordningstillståndet på det sätt som föreslås, att gälla alla finska medborgare som bor utomlands, skulle ändra kriteriet för beviljande av tillstånd för anordnande av utbildning från dess ursprungliga avsikt att stöda tillfälligt boende utomlands. Att ändra tillståndet för en sökande skulle innebära ett faktiskt behov att ändra tillstånden också för de övriga skolorna utomlands. Dessutom skulle man också vara tvungen att på nytt överväga villkoren för tillstånd för de länders del, där det än så länge inte finns finska skolor som får statsandelar. Det har kommit förfrågningar till ministeriet från flera europeiska länder, men också från andra delar av världen, dit finländska familjer flyttat. Att frånga villkoret om tillfälligt boende och att märkbart utvidga det finländska grundskolenät utomlands som upprätthålls med budgetmedel skulle förutsätta ett betydligt större budgetanslag, vilket inte med dagens offentliga ekonomi kan betraktas som ändamålsenligt.

Helsingfors den 7 maj 2014

Undervisnings- och kommunikationsminister Krista Kiuru